

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ПРАВА

**«ПРАВА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД
ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»**

Збірник матеріалів Міжнародної науково-
практичної конференції
(м. Одеса, 3 листопада 2023 року)

2023

*Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» В. С. Загороднього
(наказ № 3559-41 від 01.11.2023 р.)*

Відповідальний редактор – президент Національного університету «Одеська юридична академія», академік НАПрН України, академік НАПН України, д.ю.н., професор, Заслужений юрист України **Ківалов С. В.**

Заступник відповідального редактора – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор, Заслужений юрист України **Аракелян М. Р.**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набієвич – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»;

Мануїлова Катерина Вікторівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»;

Грушко Мальвіна Валеріївна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»;

Гребенюк Дмитро Олегович – асистент кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Права людини в період збройних конфліктів»: Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 75-й річниці ухвалення Загальної декларації прав людини 1948 р., 3 листопада 2023 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2023. 549 с.

Дронов Владислав Юрійович
*доцент кафедри міжнародного та
європейського права
Національного університету
«Одеська юридична академія», к.ю.н.*

РОЗГЛЯД ЄВРОПЕЙСЬКИМ СУДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ СПРАВ ПРО ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ТА ІНШИХ ПРАВ

Реалізація права на доступ до інформації тісно пов'язана з низкою інших прав людини та громадянина. Так, наприклад, без можливості доступу до інформації неможливо реалізувати право на участь в управлінні публічними справами тощо. Справи про порушення таких прав, зокрема, розглядаються й Європейським судом з прав людини (далі - Суд).

Стаття 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року [1] (далі - Конвенція) (ратифікована Законом України від 17 липня 1997 року [2]) закріплює право кожного на свободу вираження поглядів, що включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Цим же документом передбачені й деякі інші права, які часто є взаємозалежними із вказаним вище правом. Так, статтею 6 встановлено право на справедливий суд, статтею 8 закріплено право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і

кореспонденції. Наприклад, порушення статей 10 та 8 Конвенції розглядалося судом у справі Леандер проти Швеції [3]. Щодо пана Леандера було проведено спеціальну перевірку у зв'язку з працевлаштуванням. Після цього виконання ним обов'язків було припинено. Громадянин бажав ознайомитись з інформацією, через яку було прийнято таке рішення, але йому було відмовлено з посиланням на те, що ця інформація зберігається в секретних архівах. Також пан Леандер вважав, що було порушено його право, закріплене статтею 8 Конвенції. Проте Суд вирішив, що порушення не було, оскільки, зокрема, таке втручання передбачено законом.

В практиці Суду є справи, коли заявник вважав порушеними статті 10 та, зокрема, 6, 13 та ін. Прикладом тут може бути справа Бака проти Угорщини [4]. Повноваження пана Бака як голови Верховного суду Угорщини були дострокове припинені, як він вважав, за висловлення своєї думки щодо деяких норм програми конституційної реформи. Саме тому він звернувся до суду із заявою про порушення статті 10 Конвенції. Після цієї критики голова парламентського комітету звинуватив його у спробі впливу на законодавців. Після цього пан Бака ще неодноразово у різній формі виступав з критикою змін. Після прийняття реформи, якою, зокрема, передбачалось перейменування Верховного суду в Курію. Пізніше було прийнято закон, відповідно до якого повноваження Бака як голови Верховного суду припинялись

достроково. Пан Бака не міг претендувати на цю посаду, оскільки необхідно було мати стаж не менше п'яти років на посаді судді. За новим законодавством стаж судді Європейського суду з прав людини не враховувався. Отже, заявник вважав, що були порушені його права встановлені статтями 6 Конвенції (Право на справедливий суд), оскільки йому було відмовлено у доступі до суду для оскарження припинення повноважень. Суд встановив порушення цієї статті. Як вже було зазначено, Заявник вважав, що були порушені його права, передбачені статтею 10 Конвенції, яка передбачає свободу вираження поглядів. В цій справі Суд встановив, що таке порушення мало місце.

Також заявник стверджував, що мало місце порушення статті 13 в поєднанні зі статтею 10 Конвенції. Проте Суд не знайшов необхідності в окремому розгляді такої скарги.

У справі «Беда проти Швейарії» [5] журналіст Арнаут Беда був оштрафований за публікацію конфіденційної інформації. Журналіст звернувся до Європейського суду з прав людини, стверджуючи про порушення його права, закріпленого у статті 10 Конвенції. Втручання в реалізацію ним цього права він вважав таким, що не є необхідним в демократичному суспільстві. Вважаємо висновок суду в цій справі достатньо цікавим. Суд вирішив, що журналіст не порушив закону при отриманні відповідної інформації. Разом з тим він повинен був усвідомлювати конфіденційний характер

інформації. Розглянувши також інші критерії, Суд встановив, що порушення статті 10 Конвенції не було. При цьому як сторони, так і Суд згадують й статтю 6 Конвенції, оскільки розповсюджена заявником інформація стосувалася кримінальної справи, що розглядалася національним судом.

Аналіз практики Європейського суду з прав людини показав взаємозалежність інформаційних прав, в тому числі, як право отримувати інформацію, так і право передавати її, з іншими правами людини та громадянина, такими як: право на справедливий суд, право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції тощо.

Джерела:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р. : станом на 1 серп. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 20.10.2023)
2. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів N 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР : станом на 13 берез. 2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-вр#Text> (дата звернення: 20.10.2023).
3. Leander v. Sweden, 9248/81, Council of Europe: European Court of Human Rights, 26 March 1987. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57519> (дата звернення: 24.10.2023).

4. Baka v. Hungary, 20261/12, Council of Europe: European Court of Human Rights, 23 June 2016. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-163113> (дата звернення: 24.10.2023).

5. Bédat v. Switzerland, 56925/08, Council of Europe: European Court of Human Rights, 29 March 2016. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-161898> (дата звернення: 24.10.2023).

Мігалатюк Владислав Вікторович

*аспірант кафедри права та правоохоронної
діяльності Центральноукраїнського державного
університету імені В. Винниченка*

ЗАГРОЗИ ДЛЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ, СУСПІЛЬСТВА ТА ОСОБИ

Загрози інформаційній безпеці – це ризики, які виникають в інформаційній сфері та ставлять під загрозу життєво важливі інтереси окремих осіб, суспільства і держави. Ці загрози можна узагальнити в три основні групи. Перша група включає загрози, пов'язані із впливом неякісної інформації, такої як недостовірна, фальшива або дезінформація, на рівні особистості, суспільства та держави. Друга група об'єднує загрози, пов'язані з несанкціонованим і неправомірним впливом з боку сторонніх осіб на інформацію та інформаційні ресурси, включаючи виробництво інформації, інформаційні ресурси і системи їхнього формування і використання. Третя група охоплює загрози інформаційним правам і